

Stefna í málefnum utangarðsfólks 2014 - 2018

Reykjavíkurborg
Velferðarsvið

Húsnæðislaus er sá sem ekki hefur aðgang að hefðbundnu húsnæði, hann hefur ekki húskaskjól að staðaldri á sama stað og gistir þar sem kostur er hverja nótt, þar með talið í gistiskýli, á gistiheimili eða inni á öðru fólki.

Þeir sem koma úr tímabundnu húskaskjóli, svo sem úr fangelsi eða úr vímu-efnameðferð, eiga sögu um margháttaða húsnæðis- og félagslega erfiðleika og eiga ekki tryggt húskaskjól einum til tveimur mánuðum áður en þeir fara úr hinu tímabundna húsnæði, eru taldir hér með (*Félagsmálaráðuneytið, 2005*).

Þessa stefnu vann eftirfarandi starfshópur
sem skipaður var með erindisbréfi
dags. 9. október 2012
af Stellu K Víðisdóttur sviðsstjóra

- *Heiða Kristín Helgadóttir* fulltrúi Besta flokksins leiddi hópinn
- *Lárus Haraldsson* fulltrúi Samfylkingarinnar
- *Áslaug Friðriksdóttir* fulltrúi Sjálfstæðisflokks
- *Þorleifur Gunnlaugsson* fulltrúi Vinstri grænna
- Verkefnisstjóri hópsins var *Jóna Rut Guðmundsdóttir*, verkefnastjóri

Starfshópurinn boðaði og hitti marga gesti á fundum sínum. Áhersla var lögð á að fá fulltrúa allra hlutaðeigandi samstarfsaðila í þessum málaflokki s.s. fulltrúa R.Í., velferðarráðuneytis, Lögreglunnar í Reykjavík, Hjálpræðishersins, Geðsviðs LSH, SÁÁ, Samhjálpur, Barnaverndar Reykjavíkur, sérfræðinga og stjórnendur fjölmargra þjónustuúrræða á þjónustumiðstöð Miðborgar og Hlíða, sérfræðinga og stjórnendur á skrifstofu Velferðarsviðs Reykjavíkurborgar.

Reykjavíkurborg
Velferðarsvið

Stefna í málefnum utangarðsfólks 2014 - 2018

Markmið félagsþjónustu á vegum sveitarfélaga er að tryggja fjárhagslegt og félagslegt öryggi og stuðla að velferð íbúa á grundvelli samhjalpar.

Skal það gert m.a. með því:

- að bæta lífskjör þeirra sem standa höllum fæti
  - að grípa til aðgerða til að koma í veg fyrir félagsleg vandamál.
-

Fyrir efnahagshrun var fátítt að fólk hefði ekkert þak yfir höfuðið í Reykjavík og neyddist til að sofa á götum, á bekkjum eða í görðum. Undanfarið hefur orðið breyting á þannig að neyðargistiskýli fyrir karlmenn hefur ekki annað þeirri eftirspurn sem er eftir rúmum og hefur því þurft að vísa mönnum frá. Í þessari stefnu verða gerðar tillögur til þess að mæta þessum vanda.

Þjónustan sem byggð hefur verið upp í þessum málaflokki miðast að því að byggja upp úrræði eins og neyðarskýli, færanleg hús og föst búsetuúrræði. Til utangarðsfólks teljast þeir sem falla undir skilgreiningu Félagsmálaráðuneytis frá árinu 2005 um húsnæðislausu.

Samkvæmt niðurstöðum rannsóknar Velferðarsviðs Reykjavíkurborgar frá árinu 2012, féllu 179 einstaklingar, þar af rúmlega þriðjungur konur, undir skil-

greiningu um heimilisleysi af þeim sem sóttu þjónustu í mars, apríl og maí 2012. Af þessum hópi er á hverjum tíma einhver hluti sem sækir sér áfengis meðferð og er þar af leiðandi með þak yfir höfuðið á meðan. Þessir einstaklingar sækja sér þjónustu hjá þjónustumiðstöðvum Reykjavíkurborgar, Reykjavíkurdæld Rauða Kross Íslands, Samhjálp, lögreglunni á höfuðborgarsvæðinu og Fangelsismálastofnun ríkisins (*Erla Björg Sigurðardóttir, 2012 -a*).

Í rannsókninni kom fram að helstu ástæður heimilisleysis megi rekja til áfengis- og vímuefnavanda eða um 62%. Aðrir þættir sem tilgreindir voru sem orsök heimilisleysis voru geðræn vandamál eða um 31.3% (*Erla Björg Sigurðardóttir, 2012 -a*).

Utangarðsfólk samanstendur þannig að stærstum hluta af fólki með áfengis- og vímuefnavanda og geð-

Megin áherslur

fötlun og hins vegar einstaklingum með geðraskanir sem rekja má til neyslu vímuefna. Þeir síðarnefndu eru ekki greindir geðfatlaðir en þjónustubarfir beggja hópanna geta verið sams konar.

Starfshópur á vegum mannréttindaráðs Reykjavíkurborgar frá árinu 2012 skilgreinir vanda utangarðsfólks sem „**fjölbættan heilbrigðisvanda sem hefur í för með sér alvarlegar félagslegar afleiðingar**“. Þessi skilgreining var samþykkt af mannréttindaráði og borgarráði vorið 2012.

Samkvæmt mannréttindastefnu Reykjavíkurborgar telst það til mannréttinda utangarðsfólks að Reykjavíkurborg tryggji þeim aðgengi að þjónustu til jafns við aðra borgarbúa sem stríða við heilbrigðis- og félagsvanda og að þjónustan sé án aðgreiningar. „Mannréttindastefnan er byggð á jafnræðisreglunni og miðar að því að allar manneskjur fái notið mannréttinda án tillits til uppruna, þjóðernis, litarháttar, trúarbragða, stjórnmálaskoðana, kynferðis, kynhneigðar, aldurs, efnahags, ætternis, fötlunar, heilsufars eða annarrar stöðu [...] Tryggja ber aðgengi að þjónustu, óháð heilsufari fólks“ (*Mannréttindastefna Reykjavíkurborgar*).

Engin sérlæg skilgreina þennan málaflokk sérstaklega hérlandis. Öll íslensk lög eiga þannig við um þennan hóp eins og aðra. Lög um félagsþjónustu sveitarfélaga taka meðal annars til þjónustu, aðstoðar og ráðgjafar í tengslum við félagslega ráðgjöf, fjárhagsaðstoð, þjónustu við fatlaða, húsnæðismál og aðstoð við áfengissjúka og vímuefnavarnir. Ekki er sérstaklega vísað til þjónustu við utangarðsfólk í lögnum en ofantaldir málaflokkar geta allir átt við í þjónustu við hópinn.

1. Forvarnir verði auknar með það fyrir augum að koma í veg fyrir útigang s.s. með fjölgun húsnæðisúræða, samstilltu átaki hagsmunaaðila og einstaklingsbundinni þjónustuáætlun.

2. Að bregðast við stöðunni í málaflokknum eins og hann er í dag m.a. með samstarfsverkefnum með ríki og með öðrum sveitarfélögum (sjá lið nr. 4). Með því er unnt að þróa núverandi þjónustu og leitast við að bregðast við vanda sem upp kann að koma á hverjum tíma í viðkvæmri þjónustu sem þessari – til að mynda fjölgun notenda eða breytingum í notendahópnum.

3. Kortleggja þarf tækifæri á langtíma úrbótum í húsnæðisúrræðum s.s. greining á húsnæðisþörfum og sértækri þjónustu svo einstaklingar geti haldið eigið heimili.

4. Samstarf með ríki og sveitarfélögum á höfuðborgarsvæðinu. Reykjavíkurborg ber samkvæmt lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga nr. 40/1991 og lögum um húsnæðismál nr. 44/1998 o.fl. að sinna málefnum heimilislausra. Þar sem hins vegar er um að ræða heilbrigðisvanda með félagslegar afleiðingar þá er horft á mikilvægi þess að utangarðsfólk fái heildstæða þjónustu, s.s. heilbrigðisþjónustu, og áhersla því lögð á að ríkið komi að þjónustunni. Einnig er mikilvægt að samstarf við önnur sveitarfélög verði eftl til að koma í veg fyrir heimilisleysi, sem óhjákvæmilega rekur fólk til Reykjavíkur með tilheyrandi kostnaði fyrir borgina.

Þessar tillögur verða nánar útfærðar í köflunum hér á eftir.

578-808

GULLNAMA

GULLNAMA

SPOK

Forvarnir

Fyrsta stigs forvarnir eru fyrirbyggjandi ráðstafanir sem ætlað er að koma í veg fyrir að einstaklingar verði utangarðs. **Annars stigs forvarnir** leggja áherslu á snemmtæka íhlutun hjá þeim sem nýlega hafa orðið utangarðs til að draga úr þeim tíma sem húsnæðisleysi varir og tryggja að það endurtaki sig ekki. **Priðja stigs forvarnir** eru ekki alltaf taldar til forvarna þar sem þær taka til aðstæðna þar sem einstaklingar hafa haft langvarandi reynslu af því að vera utangarðs.

Ýmsir þættir geta stuðlað að þeirri áhættu að fólk verði utangarðs, m.a. tekjutap, flutningur úr tíma-bundnu húskjólum s.s. fangelsi eða vímuefnaeðferð, heimilisofbeldi, geðræn vandkvæði eða vímuefnavandi.

Eftir efnahagshrunið hefur fjöldi notenda fjárhagsaðstoðar aukist umtalsvert eða um 49% (*Lykiltölur VEL í lok árs 2008 bornar saman við lykiltölur í lok árs 2012*). Meirihluti hópsins sem fær fjárhagsaðstoð til framfærslu er sjúkraskrifaður og á við áfengis- og vímuefnavanda að stríða.

Þörf er á því að bæta **fyrsta stigs forvarnir** til að koma frekar í veg fyrir að einstaklingar verði utangarðs. Þörf er á því að greina einstaklinga sem eru í sérstakri áhættu og vinna markvisst að því að forða þeim frá þeirri stöðu, t.d. með samstilltu átaki hjá þeim aðilum sem mæta stærstum hluta áhættu-

hópsins, þ.e. félagsþjónustu, meðferðarstofnunum, Fangelsismálastofnun og Vinnumálastofnun. Til þess þurfa þessir aðilar ásamt einstaklingnum að gera, og vinna eftir, áætlun um hvernig skuli bæta ástand viðkomandi. Getur áætlunin meðal annars innihaldið félagslega ráðgjöf, meðferð, virkniverkefni, endurhæfingu og atvinnuleit. Áætlunin skal m.a. tiltaka skýr markmið, aðgerðir og ábyrgðar- aðila hvernar aðgerðar.

Markmið **annars stigs forvarna** er að koma í veg fyrir að einstaklingar sem verða utangarðs verði það til langframa. Þörf er á því að þeir aðilar sem mæta þessum einstaklingum, t.d. starfsmenn þjónustumiðstöðva, neyðarskýla og dagþjónustu, vinni með einstaklingunum að gerð þriggja mánaða áætlunar um hvernig skuli binda endi á heimilisleysi viðkomandi. Líkt og með fyrsta stigs forvarnavinnu

með einstaklingum getur annars stigs áætlun innihaldið atvinnuleit, endurhæfingu, virkniverkefni, meðferð, félagslega ráðgjöf, umsókn um fjárhagsaðstoð og aðstoð við að sækja um félagslegt leigu-húsnæði. Áætlunin skal m.a. tiltaka skýr markmið, aðgerðir og ábyrgðaraðila hverrar aðgerðar.

Þriðja stigs forvarnir eru ekki alltaf taldar til forvarna þar sem þær taka til aðstæðna þar sem einstaklingar hafa haft langvarandi reynslu af því að vera utangarðs. Þrátt fyrir það geta forvarnir á þessu stigi borið árangur í að binda endi á langvarandi aðstæður og koma þannig í veg fyrir áframhaldandi heimilisleysi. Meðal annars er unnið að þriðja stigs forvörnum í sértækum húsnæðisúrræðum Reykjavíkurborgar en þörf er á að efla þess háttar forvörn. Það er t.d. gert með því að hver íbúi sértækra húsnæðisúrræða fyrir einstaklinga með langvarandi og margþættan vímuefnavanda hafi virka einstaklingsbundna þjónustuáætlun. Með áætluninni er hægt að kortleggja styrkleika og þjónustuþarfir einstaklinganna, útlista alla þjónustuaðila sem koma að einstaklingnum, markmið með þjónustunni og ábyrgðaraðila. Þannig er unnið markvisst að því að styrkja einstaklingana.

Aðgerðir

- Vinna að því að fjölga einstaklings- og tveggja herbergja íbúðum í Reykjavík. Fjölgun umsókna um húsnæðisúrræði hefur ekki aukist eins mikið og fjárhagsaðstoð. Ef bornar eru saman tölur frá 1. október 2013 við tölur 1. janúar 2007, þá hefur umsóknum um húsnæði fjölgað í heildina um 15%. Aukning umsókna hefur orðið meiri um litlar íbúðir, eins til tveggja herbergja íbúðir, eða 23%, þó svo

að það geti sveiflast yfir tímabil. Í október 2013 voru alls 834 umsóknir um húsnæði og þar af 589 umsóknir um litlar íbúðir. Því er ljóst að margir standa höllum fæti þegar kemur að húsnæði í borginni. Húsnæðisstefna borgarinnar ávarpar þennan vanda og miðar að því að bregðast við honum. Það er mikilvægt að þessi hópur gleymist ekki í þeirri uppbyggingu.

Tímaáætlun: Tillögur lagðar fyrir velferðarráð haust 2014 um fjölgun húsnæðisúrræða fyrir utangarðsfólk.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

- Efla fyrsta stigs forvörn með samstilltu átaki stofnana og samtaka um áætlanagerð fyrir alla þá sem eru í áhættu að verða utangarðs. Til þess að það sé hægt þarf að fara fram vinna við að skilgreina áhættuhópinn.

Tímaáætlun: Tillögur um samstarfsfundir lagðar fyrir velferðarráð vorið 2014.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

- Efla annars stigs forvörn með áætlanagerð fyrir alla þá sem nýlega hafa orðið utangarðs með það að markmiði að binda enda á heimilisleysi sem fyrst.

Tímaáætlun: Stöðumat kynnt einu sinni á ári, fyrst árið 2014.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

- Efla þriðja stigs forvörn með einstaklingsbundnum þjónustuáætlunum fyrir hvern íbúa sértækra húsnæðisúrræða Reykjavíkurborgar fyrir utangarðsfólk.

Tímaáætlun: Stöðumat kynnt á árinu 2014 og 2018.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

Að bregðast við stöðunni

Mikilvægt er að þetta samstarf milli þeirra aðila sem sinna þjónustu við utangarðsfólk og formgera það.

Í því skyni er lagt til að komið verði á fót þverfaglegu teymi sérfræðinga í tilraunaskyni sem veitir beina þjónustu við notendur og starfsfólk þjónustuúrræða fyrir utangarðsfólk.

Meðal þeirrar þjónustu sem Reykjavíkurborg býður utangarðsfólki eru sértæk húsnæðisúrræði. Þar sem um heimili einstaklinganna er að ræða en ekki meðferðareiningar er ekki gerð krafa um að fagfólk sé á öllum vöktum. Vegna fjölþætts vanda og þjónustuþarfa einstaklinga í neyslu sem búa í sértækum húsnæðisúrræðum Reykjavíkurborgar er þörf á að hópurinn hafi gott aðgengi að sérfræðingum.

Í því skyni er lagt til að komið verði á fót þverfaglegu teymi sérfræðinga í tilraunaskyni sem veitir beina þjónustu við notendur og starfsfólk þjónustuúrræða fyrir utangarðsfólk.

Unnt verður að sækja til teymisins þjónustu við fólk í sjálfstæðri búsetu sem er að missa húsnæði vegna hegðunarvanda eða neyslu. Um er að ræða tveggja

ára tilraunaverkefni í samstarfi við heilsugæslu og meðferðaraðila. Úttekt á tilraunaverkefninu skal vera gerð 18 mánuðum eftir að teymið hefur formleg störf. Þjónusta eins og hér er lögð til þekkest m.a. í Kanada og Hollandi, en þar er boðið upp á færanlegt þverfaglegt samfélagsteymi sem hefur sérþekkingu á heilbrigðisþjónustu, þ.m.t. geðheilbrigðisþjónustu, félagsþjónustu, fjölþættum vímuefnavanda og heimilisleysi (*M-DOT, e.d.; Mentrum, e.d.*).

Markmið teymisins er að veita stuðning svo þjónustuþungir einstaklingar geti haldið heimili. Áhersla er lögð á að vinna með hvern einstakling og mæta fólki þar sem það er hverju sinni. Horft er til þess að þjónustan er oft til handa tvígreindum einstaklingum með geðröskun og vímuefnavanda. Því er nauðsynlegt að teymið vinni eftir hugmyndafræði um heildstæða og samþætta þjónustu og að

sérfræðingar búi yfir sérþekkingu á áfengis- og vímuefnavanda, geðröskun og félagslegum afleiðingum þessa. Allar íhlutanir skulu vera byggðar á heildrænni nálgun og áhugahvetjandi samtölum. Ráðgjöf vegna misnotkunar á vímuefnum skal standa til boða.

- Til þess að þetta geti gengið eftir þarf aðgengi að viðeigandi meðferðarúrræðum að vera fyrir hendi, ásamt læknisfræðilegu mati, lyfjameðferð og annarra íhlutun til þess að bæta almennt heilsufar.
- Samsetning teymisins skal a.m.k. tryggja aðkomu eftirfarandi sérfræðinga: heilsugæslulækni, geðlækni, félagsráðgjafa, sálfræðing, hjúkrunarfræðing, iðjubjálfa og áfengisráðgjafa.
- Gengið er út frá því að starfsfólk teymisins fari í heimsóknir og vitjanir til fólksins þar sem það er statt hverju sinni, en unnt verði að auglýsa fasta viðveru þeirra í þjónustuúrræðum fyrir heimilislaua.

Utangarðsfólk býr almennt við alvarlegan heilsu- brest, ofneyslu áfengis og vímuefna, sértæka sjúk- dóma, geðfötun og geðræn vandkvæði, sem ýmist eru orsök eða afleiðing neyslu og útígangs. Hér er fyrst og fremst um heilbrigðisvanda að ræða sem hefur í för með sér alvarlegar félagslegar afleiðingar. Utangarðsfólk er því í sérstakri þörf fyrir heilbrigð- isþjónustu og félagslega þjónustu (*Erla Björg Sig- urðardóttir, 2012 -a; Reykjavíkurborg, 2012; Starfshópur um skilgreiningu mannréttinda utan- garðsfólks í Reykjavík, 2012*).

Aðgengi utangarðsfólks að heilbrigðisþjónustu hef- ur ekki aukist mikið síðan 2008. Utangarðsfólk hefur aðgengi að hjúkrunarfræðingi í *Frú Ragnheiði* fimm kvöld í viku, tvær klukkustundir í senn. Utan þess er

aðgengi að heilbrigðisþjónustu ábótavant og hefur utangarðsfólki í nokkrum tilfellum verið meinaður aðgangur að heilsugæslustöðvum (*Erla Björg Sigurðardóttir, 2012 -b*).

Fjöldi gesta starfshóps um stefnumótun í málefnum utangarðsfólks töluðu um að aðgengi utan- garðsfólks að heilbrigðisþjónustu væri ábótavant. Gestir bentu á þörf fyrir að hafa sérhæfða heilsu- gæslu fyrir þennan hóp sakir fjölþætts vanda utan- garðsfólks.

Í kortlagningu á þörfum og vilja utangarðsfólks í Reykjavík 2012 kom fram upplifun þátttakenda af heilbrigðiskerfinu: „Átta þátttakendur [af 16] sögð- ust hafa upplifað neikvætt viðhorf gagnvart sér eða að þeir hafi upplifað að litið hafi verið niður á sig vegna fíknar sinnar innan heilbrigðiskerfisins [...] Átta tóku afstöðu til aðgengis að heilbrigðisþjón- ustu og sögðu þrír það vera gott eða mjög gott og fimm það vera slæmt eða mjög slæmt“ (*Erla Sigríður Gunnsteinsdóttir og Tinna Björg Sig- urðardóttir, 2012*).

Í drögum Velferðarráðuneytisins (2012) að heil- brigðisáætlun til 2020 er ekki vikið sérstaklega að málefnum utangarðsfólks, hugsanleg skýring á því kann að vera sú að vandi hópsins er ekki talinn vera heilbrigðisvandi af ríkinu. Reykjavíkurborg hefur hins vegar skilgreint vanda utangarðsfólks sem heil- brigðisvanda sem hefur í för með sér félagslegan vanda. Í heilbrigðisáætlun 2020 segir m.a. að tryggja eigi jafnt aðgengi að viðeigandi velferðarþjónustu, koma á formlegu samstarfi heilsugæslu og félags- þjónustu, áætla þjónustuþörf fyrir einstaklinga sem glíma við geð- og/eða vímuefnavanda og draga úr neyslu áfengis, tóbaks og annarra vímuefna.

Aðgerðir

Þessir áherslupættir snúa allir beint eða óbeint að þjónustu við utangarðsfólk en þörf er á að leggja sérstaka áherslu á heilbrigðisþjónustu við hópinn. Fulltrúi Velferðarráðuneytis mætti á fund starfshóps og var jákvæður í garð samstarfs.

Eins og áður segir er hér fyrst og fremst um heilbrigðisvanda að ræða með félagslegum afleiðingum og til að mæta fjölþættum og sértækum þörfum hópsins fyrir heilbrigðisþjónustu þarf sérhæfða heilsugæslu fyrir utangarðsfólk. Tillaga að þverfaglegu teymi sem meðal annars felur í sér aukið samstarf við heilsugæsluna er liður í því að mæta þeirri þörf.

Sérhæfð heilbrigðis- og félagsþjónusta þekkist í ýmsum löndum Evrópu í formi skaðaminnkandi þjónustumiðstöðva (Low-threshold services). Þar býðst einstaklingum í vímuefnavanda lækniþjónusta (m.a. meðferð við smitsjúkdómum), ráðgjöf, fræðsla um öruggari neysluhætti, nálaskiptiþjónusta o.fl. Tilgangur þjónustunnar er að koma í veg fyrir heilsutjón af völdum neyslu án þess að ætlast til bindindis (EMCDDA, e.d.).

- Komið verður á fót þverfaglegu teymi sérfræðinga í tilraunaskyni sem veita beina þjónustu við notendur og starfsfólk þjónustuúrræða fyrir utangarðsfólk.

Tímaáætlun: Árið 2015.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

- Húsnæði Konukots verði skoðað með hliðsjón af breytingum í Gistiskýlinu og metið hvort æskilegt sé að stækka húsnæðið eða finna hentugra húsnæði.

Tímaáætlun: Tillögur liggja fyrir, við gerð fjárhagsáætlunar 2016.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

- Möguleiki á því að koma upp tilvísanakerfi í neyðarskýli skoðaður með það fyrir augum að auka yfirsýn og vera virkur þáttur í hvatningu til að auka lífsgæði utangarðsfólks.

Tímaáætlun: Vorið 2014.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

- Tryggja þarf viðunandi búsetu fyrir eldra utangarðsfólk og umönnun eftir þörfum, hvort sem um ræðir dvalarheimili eða hjúkrunarheimili eða aðkomu heimahjúkrunar.

Tímaáætlun: Tillögur fyrir fjárhagsáætlunargerð 2015.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

- Velferðarsvið meti þörf á sérhæfðu húsnæðisúræði fyrir tvígreindar konur (geðfatlaða) og framheilaskaðaða (fatlað fólk) sem að mati gesta hópsins eru hluti af heimilislausum.

Tímaáætlun: Vorið 2015.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

Tækifæri á langtíma úrbótum í húsnæðisúrræðum kortlögð

Samkvæmt rannsóknum er megin orsök heimilsleysis áfengis- og vímuefnavandi sem og geðrænn vandí.

Aðgerðir

Þessi vandí er heilbrigðisvandí sem hefur í för með sér félagslegar afleiðingar. Þannig má vera ljóst að samstarf við ríkisvaldið, sem hefur með heilbrigðismál að gera, þarf að vera mun meira og þéttara til þess að ná að auka lífsgæði þessa hóps.

Samhliða því þarf borgin að koma sér upp langtíma áætlun um húsnæðisuppbýggingu fyrir þennan hóp, hvort sem þar verður um að ræða færanlegt húsnæði, smáhýsi, búsetukjarna, herbergjasambýli eða neyðarskýli.

Um er að ræða fjölbreyttan hóp s.s. ungar mæður í neyslu, tvígreindar konur, framheilaskaðaðir, og eldri borgarar í neyslu, sem þarf fjölbreyttar lausnir.

- Neyðar- og gistiskýli séu skilgreind sem tíma-bundið úrræði þar sem notendum er ekki ætlað að dvelja samfleytt lengur en 1 mánuð án aðkomu félagslegrar ráðgjafar.

Tímaáætlun: Byrjun ársins 2014.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

- Greina stöðu umsækjenda á biðlista eftir félagslegu leiguhúsnæði. Leggja skal fram áfangaskiptar tillögur um uppbýggingu á einstaklings- og tveggja herbergja íbúðum og sértækum búsetuúrræðum fyrir þennan hóp.

Tímaáætlun: Árið 2016.

Ábyrgðaraðili: Skrifstofa Velferðarsviðs.

Samstarf við ríki og við önnur sveitarfélög vegna þjónustu við utangarðsfólk

---

Sveitarfélögum ber samkvæmt lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga nr. 40/1991 og lögum um húsnæðismál nr. 44/1998 o.fl. að sinna málefnum heimilislausra.

Aðgerðir

Sveitarfélögum ber samkvæmt lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga nr. 40/1991 og lögum um húsnæðismál nr. 44/1998 o.fl. að sinna málefnum heimilislausra.

Þar sem um er að ræða heilbrigðisvanda sem hefur félagslegar afleiðingar í för með sér er mikilvægt að utangarðsfólk fái heildstæða þjónustu en ljóst er að hluti af þeirri þjónustu er á ábyrgð ríkisins s.s. heilbrigðisþjónusta.

Einnig er mikilvægt að samstarf við önnur sveitarfélög verði eftl til að draga úr heimilisleysi og efla sameiginlegar bjargir sveitarfélaganna til þess að mæta aukningu í kjölfar efnahagshrunsins.

- Samningaviðræður við samband sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu. Minnisblað lagt fyrir velferðarráð á sex mánaða fresti.

Tímaáætlun: Árið 2014.

Ábyrgðaraðili: Borgarstjóri og skrifstofa Velferðarsviðs.

- Samningaviðræður við velferðarráðuneytið. Minnisblað lagt fyrir velferðarráð á sex mánaða fresti

Tímaáætlun: Árið 2014.

Ábyrgðaraðili: Borgarstjóri og skrifstofa Velferðarsviðs.

Heimildir

EMCDDA. (e.d.). Low-threshold services. Sótt 9. apríl 2013 af <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5778EN.html>.

Erla Björg Sigurðardóttir. (2012 -a). Kortlagning á fjölda og høgum utangarðsfólks í Reykjavík. Reykjavík: Velferðarsvið Reykjavíkurborgar.

Erla Björg Sigurðardóttir. (2012 -b). Stöðumat á stefnu Reykjavíkurborgar í málefnum utangarðsfólks 2008-2012). Reykjavík: Velferðarsvið Reykjavíkurborgar.

Erla Sigríður Gunnsteinsdóttir og Tinna Björg Sigurðardóttir. (2012). Kortlagning á þörfum og vilja utangarðsfólks í Reykjavík. Reykjavík: Velferðarsvið Reykjavíkurborgar.

Félagsmálaráðuneytið. (2005). Skýrsla samráðshóps um heimilislausu. Sótt 15. apríl 2013 af http://www.velferdarraduneyti.is/media/acrobat-skjol/skyrsla_heimilislausir.pdf.

Hunt, N. (2012). Recovery and harm reduction: Time for shared, development oriented programmatic approach. Sótt 9. apríl 2013 af <http://futuremoves.wordpress.com/2012/10/12/recovery-and-harm-reduction-time-for-shared-development-oriented-programmatic-approach/>.

Homelessness etc. (Scotland) Act 2003.

Mannréttindayfirlýsing Sameinuðu þjóðanna.

Mannréttindastefna Reykjavíkurborgar. http://www.reykjavik.is/Portaldata/1/Resources/Skola_og_fristundasvid/Mannrettindastefna.pdf.

McKinney-Vento Homeless Assistance Act

M-DOT. (e.d.). Mobile multi disciplinary outreach team. Sótt 9. apríl 2013 af <http://www.toronto.ca/housing/pdf/toronto-MDot-program.pdf>.

Mentrum. (e.d.) Psychiatrie en verslavingszorg. Sótt 16. apríl 2013 af <http://www.mentrum.nl/>.

Ravenhill, M. (2008). The culture of homelessness. Hampshire: Ashgate Publishing, Ltd.

Reykjavíkurborg. (2012). Stefna Reykjavíkurborgar í málefnum utangarðsfólks 2008-2012. Reykjavík: Velferðarsvið Reykjavíkurborgar.

Starfshópur um skilgreiningu mannréttinda utangarðsfólks í Reykjavík. (2012). Skilgreining mannréttinda utangarðsfólks. Reykjavík: Velferðarsvið Reykjavíkurborgar.

Velferðarráðuneytið. (2012). Drög að heilbrigðisáætlun til ársins 2020. Sótt 9. apríl 2013 af http://www.velferdarraduneyti.is/media/fret-tatengt2012/Drog_ad_heilbrigdisaetlun.pdf

